

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สารภี ชนะทัพ¹, เนตรนภา รักษายศ², นงลักษณ์ ผุดผือก³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีศักยภาพในการให้บริการนักท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนตามกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนท่าสะทอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดการตามกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ ดังนี้ 1) ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ ได้แก่ คุณภาพน้ำพุร้อน สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องแช่น้ำพุร้อน บ่อน้ำพุร้อน ห้องน้ำ ห้องสุขา ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า เป็นต้น การจัดการด้านความปลอดภัย และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีเหมาะสม และ 2) ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนท่าสะทอน มีสภาพความสมบูรณ์ของธรรมชาติบริเวณโดยรอบพื้นที่ และประชาชนทุกคนในพื้นที่และต่างพื้นที่นิยมมาอาบน้ำแร่เพื่อการรักษาโรค การเดินทางเข้าถึงแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีความสะดวก และขนาดพื้นที่บริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติกว้างขวาง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คนในพื้นที่ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์น้ำพุร้อนธรรมชาติ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การจัดการการท่องเที่ยว, น้ำพุร้อน

ชื่อผู้ติดต่อบทความ: สารภี ชนะทัพ

E-mail: sarapee.cha@sru.ac.th

(Received: September 7, 2020; Revised: February 3, 2021; Accepted: January 18, 2021)

¹ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี E-mail: sarapee.cha@sru.ac.th

² ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี E-mail: netnapa.rak@sru.ac.th

³ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี E-mail: nongluck.phu@sru.ac.th

Health Tourism Management: A Case Study of Thasathon Hot Spring Sub-district, Phunphin District, Surat Thani Province

Sarapee Chanutap¹, Netnapa Raksayot², Nongluck Phudphuek³

Abstract

This research aimed to develop guidelines for the Health Tourism Management of Thasathon Hot Spring, Surat Thani in order to maximize the potential to serve tourists by analyzing the management model of hot spring tourism attractions, according to the quality standard framework for natural hot spring health tourism attractions. Data were collected from documents, documentary research, in-depth interview and informal observations. The results showed that the Health Tourism Management of Thasathon Hot Spring, Surat Thani was managed according to the quality standard framework for natural hot spring health tourism as follows: 1) The main standards of natural hot spring health tourism attractions were met, including in terms of quality of the hot spring itself and its facilities, such as the hot spring baths, toilets, changing rooms, etc.; safety management; and environmental management that could serve the tourists well. 2) The potential of Thasathon Hot Spring to be a natural hot spring health tourism attraction is enhanced by its natural surroundings. In addition, both local people and those from outside the area have an interest in taking a hot bath in the spring for the relief of various ailments. Getting to the natural hot springs by private vehicle is easy with convenient access. A large spacious area around the natural hot spring is able to accommodate tourists and offers naturally occurring local uniqueness. Local people value and contribute to the use of the natural hot spring.

Keywords: Health Tourism; Tourism Management; Hot Spring

Corresponding Author: Sarapee Chanutap

E-mail: sarapee.cha@sru.ac.th

¹ Dr. in Faculty of Management Science, Suratthani Rajabhat University. E-mail: sarapee.cha@sru.ac.th

² Dr. in Faculty of Management Science, Suratthani Rajabhat University. E-mail: netnapa.rak@sru.ac.th

³ Lecturer in Faculty of Management Science, Suratthani Rajabhat University.

E-mail: nongluck.phu@sru.ac.th

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อน เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีทั้งการท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Medical Tourism) และการท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (ณัฐพล ลีลาวัดนาพันธ์, 2559) ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย โดยรัฐบาลมีนโยบายในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ 10 ปี (พ.ศ.2559–2568) โดยมีการผลักดันธุรกิจส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) ธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพร และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้สอดคล้องกับการเป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหรือฟื้นฟู และเป็นพื้นที่ที่มีสถานบริการสุขภาพที่ได้มาตรฐาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) จนประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ติด 1 ใน 5 ของโลก โดยมีน้ำพุร้อนและน้ำแร่ซึ่งเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง, 2559)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนใต้ เนื่องจาก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีธรรมชาติอันสวยงาม ทั้งหมู่เกาะต่างๆ เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า เกาะนางยวน หมู่เกาะอ่างทอง และมีพื้นที่ป่าดิบชื้นที่อุดมไปด้วยพืชพรรณอันหลากหลาย สายน้ำที่งดงามมากมาย และสัตว์ป่านานาชนิด อีกทั้งโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกรูปแบบ ได้แก่ การคมนาคมที่สะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟ เรือ และเป็นที่ตั้งของสนามบินถึง 2 แห่ง ที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2561) แต่เนื่องจากการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการกระจุกตัวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า หมู่เกาะอ่างทอง ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน อันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและความมั่งคั่งทางธรรมชาติ จึงควรให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปยังชุมชน

แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนท่าสะทอน หรือที่ชุมชนในพื้นที่เรียกกันว่า บ่อน้ำพุร้อนรัตนโกสัย หมู่ 6 ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งน้ำพุร้อนท่าสะทอน เดิมเป็นป่าพรุล้อมรอบด้วยทุ่งกระจูด มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ปัจจุบันได้มีการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งได้ดำเนินการเปิดให้บริการประชาชนและนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางจากอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 401 จนถึงสามแยก กม.0 เลี้ยวขวาไปตามเส้นทางหมายเลข 401 จนถึงทางแยกซ้ายมือเข้าสู่บ้านบ่อกรัง ผ่านถนนทางรถไฟและผ่านตลาดตำบลบ่อกรังประมาณ 4 กิโลเมตร น้ำพุร้อนท่าสะทอน เปิดให้บริการนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไรก็ตามการให้บริการแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนควรดำเนินการภายใต้มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนตามธรรมชาติเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนของตำบลท่าสะทอน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

เชิงสุขภาพ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้ที่สนใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนทางธรรมชาติ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนเป็นรูปแบบให้กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ ให้สามารถสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. การทบทวนวรรณกรรม และกรอบแนวคิด

3.1 การทบทวนวรรณกรรม

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอุตสาหกรรมมากมายเป็นองค์ประกอบที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น อุตสาหกรรมขนส่ง อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมที่พักแรม เป็นต้น นอกจากนี้ การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวในมุมมองของนักวิชาการมีความแตกต่างกันหลายทัศนะดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบการท่องเที่ยว

	การเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรม	สิ่งอำนวยความสะดวก	สิ่งดึงดูดใจของ แหล่งท่องเที่ยว	ที่พัก	การ ให้บริการ
พยอม ธรรมบุตร (2549)	✓	✓	✓	✓	✓	
เทิดชาย ช่วยบำรุง (2551)	✓	✓	✓	✓	✓	
เกศวลีณ์ รัตนดิกล ณ ภูเก็ต (2562)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Handszuh (1995)			✓			
Inkpen (1998)			✓			
Holloway (1998)					✓	
Cooper (1998)						✓
Buhalis (2000)	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 1.1 องค์ประกอบการท่องเที่ยว (ต่อ)

	การเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรม	สิ่งอำนวยความสะดวก	สิ่งดึงดูดใจของ แหล่งท่องเที่ยว	ที่พัก	การ ให้บริการ
Western (2008)	✓	✓	✓	✓	✓	
Vajirakachorn & Srisomyong (2020)	✓	✓	✓	✓	✓	

จากตารางที่ 1.1 สามารถสรุปองค์ประกอบการท่องเที่ยว 6A's ตามทัศนะของนักวิชาการดังต่อไปนี้

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) กล่าวคือ มีความสามารถในการเข้าถึงหรือความสามารถในการคมนาคมไปยังสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างดี เช่น มีถนนคอนกรีต และถนนลาดยาง เป็นต้น (พะยอม ธรรมบุตร, 2549; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2551; Litman, 2007; Western, 2008)

2. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) การท่องเที่ยวนั้นมีได้หมายถึงเพียงแค่การเดินทางไปชมสถานที่ท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่นักท่องเที่ยวควรได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ และเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ การล่องแก่ง การปั่นจักรยาน การปั่นจักรยาน การดำน้ำ การพายเรือแคนู เป็นต้น (พะยอม ธรรมบุตร, 2549; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2551; Western, 2008)

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างครบครันและเพียงพอ เช่น ด้านสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน โทรศัพท์ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ร้านขายของที่ระลึก และจุดบริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น (พะยอม ธรรมบุตร, 2549; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2551; Handszuh, 1995; Inkpen, 1998; Western, 2008)

4. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ (พะยอม ธรรมบุตร, 2549; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2551; Western, 2008)

5. ที่พัก (Accommodation) ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวหรือบริเวณใกล้เคียงต้องมีที่พักไว้เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่างๆ อาทิ โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ เป็นต้น (พะยอม ธรรมบุตร, 2549; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2551; Holloway, 1998; Western, 2008)

6. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ และโทรคมนาคม เป็นต้น (Buhalis, 2000)

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การเดินทางที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการรักษาหรือการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีแก่บุคคล มีขอบเขตครอบคลุมถึงการบริการทั้งหมดที่เป็นการดูแลและปรับปรุงสุขภาพในเชิงป้องกันแบบองค์รวม โดยเป็นทางเลือกและความสนใจของผู้ใช้บริการที่จะเลือกใช้

บริการส่งเสริมสุขภาพระหว่างการเดินทางไปยังต่างประเทศ โดยนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพอาจเลือกใช้บริการส่งเสริมสุขภาพหลากหลาย (ณัฐวรดี คณิตินสุทธิทอง, 2558) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันสามารถแบ่งความหมายตามวัตถุประสงค์ได้ 2 ประเภท คือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552)

1. การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Medical Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวโดยมีโปรแกรมการทำการกิจกรรมบำบัดโรคหรือฟื้นฟูสุขภาพต่างๆ ที่หลากหลายในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล เช่น การทำฟัน การผ่าตัด เสริมความงาม หรือการผ่าตัดแปลงเพศ เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวแบบส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวโดยมีการจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพอันประกอบด้วยกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเดินทางไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และพักแรมในโรงแรม รีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ ซึ่งมีการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสถานที่นั้นๆ จัดขึ้น เช่น การนวดแผนไทย การอบสมุนไพร กิจกรรมบริการสมุนไพรบำบัด (Aroma Therapy) และการบริการอาบน้ำแร่ (Spa) เป็นต้น

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยเป็นส่วนหนึ่งของการนำภูมิปัญญาตามแนวทางและศาสตร์ในการดูแลสุขภาพดั้งเดิมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบริการทางสุขภาพ ส่งผลให้บริการเชิงสุขภาพของไทยมีความหลากหลายและมีความโดดเด่นจนเป็นที่ยอมรับและรู้จักของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลก จุดแข็งของธุรกิจ Wellness Tourism ของไทย คือ การประยุกต์ใช้ทรัพยากรด้านสุขภาพที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น ธุรกิจสปาที่ใช้สมุนไพรหรือทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ ธุรกิจสตูดิโอสอนการทำสมาธิและโยคะที่ประยุกต์ความรู้ด้านการทำสมาธิตามหลักพุทธศาสนา เป็นต้น ปวาร์ณา อัจฉริยบุตร (2553) กล่าวถึงจุดประสงค์ในการให้บริการสุขภาพของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน นิยมเรียกกันว่า ธารบำบัด เป็นการนำคุณสมบัติของน้ำมาใช้ในการรักษาโรค รักษาอาการเจ็บป่วยและเพื่อการผ่อนคลายให้ร่างกายเกิดความสบาย และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำพุร้อน มาเป็นจุดขายในธุรกิจการบำบัดด้วยน้ำที่เรียกว่า “สปา” ก็เป็นวิธีการหนึ่งในการทำธาราบำบัด เนื่องจากแร่ธาตุที่เป็นส่วนประกอบในน้ำพุร้อน คุณสมบัติของน้ำพุร้อน และระยะเวลาที่จะแช่อยู่ในน้ำ ตลอดจนคุณสมบัติของน้ำพุร้อนมีต่อร่างกาย ซึ่งในประเทศไทย “สปา” นับเป็นธุรกิจใหม่จากตะวันตกที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในธุรกิจโรงแรมที่สามารถดึงดูดลูกค้าที่เข้าพักและสร้างรายได้ให้กับโรงแรมหรือชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน

3.1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

สำหรับประเทศไทย Department of Tourism, Thailand (2005) ได้กำหนดมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการบริการต่างๆ ที่จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติในการประเมินคุณภาพของแหล่งเที่ยวนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ หมายถึง มาตรฐานในการให้บริการที่จำเป็นสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีการให้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อน องค์ประกอบทางกายภาพและชีวภาพของน้ำพุร้อนธรรมชาติ อาจส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการได้ การใช้น้ำพุร้อนเพื่อการอาบน้ำหรือดื่มจึงต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่าง

มาก เนื่องจากคุณสมบัติเหล่านั้นต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์ นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ได้แก่ เกณฑ์ที่ 1 คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ เกณฑ์ที่ 2 ห้องแช่น้ำพุร้อน/น้ำพุร้อน/บ่อน้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ เกณฑ์ที่ 3 ห้องน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า เกณฑ์ที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัย และเกณฑ์ที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจ เช่น มีเอกลักษณ์ในด้านต่างๆ มีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และความสามารถในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งความแตกต่างของแหล่งน้ำพุร้อนแต่ละพื้นที่ทั้งในด้านทางกายภาพของพื้นที่ และด้านการจัดการพื้นที่ จะมีลักษณะเฉพาะแหล่งหรือมีจุดดึงดูดที่แตกต่างกันออกไป เช่น ขนาดของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนบ่อ การเข้าถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งบริเวณพื้นที่แหล่งน้ำพุร้อนและบริเวณข้างเคียง โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ได้แก่

เกณฑ์ที่ 1 แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว

เกณฑ์ที่ 2 ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

เกณฑ์ที่ 3 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โสภา จานงค์ศรีม รัชไท กิริติพงศ์ไพบูลย์ และกัลย์ธีรา ชุมปัญญา (2558) ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติสู่เมืองต้นแบบ โดยศึกษาแหล่งน้ำพุร้อน 5 แห่ง ได้แก่ แหล่งน้ำพุร้อนคลองท่อม จังหวัดกระบี่ แหล่งน้ำพุร้อนอำเภอเมือง จังหวัดระนอง แหล่งน้ำพุร้อนสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แหล่งน้ำพุร้อนอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง และแหล่งน้ำพุร้อนอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แหล่งน้ำพุร้อนควรคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยให้ได้มาตรฐานเป็นที่สุด การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการมีระบบจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ และที่สำคัญควรมีการรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนให้เกิดความยั่งยืน

เอื้อมทิพย์ ศรีทอง (2559) สำนวจรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดระนอง จังหวัดเชียงราย และจังหวัดเชียงใหม่สู่มาตรฐานฐานคุณภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น คุณภาพของน้ำสะอาดและมีความหลากหลายของทรัพยากร ตลอดจนมีห้องน้ำแยกชายหญิงแบ่งเป็นสัดส่วน มีป้ายแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำร้อน และที่สำคัญคือ เรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

เกศวลิณ รัตนดิกล ณ ภูเก็ต (2562) สำนวจความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ เพื่อการพัฒนาเป็นเมืองต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน โดยศึกษาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 6A's ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 5) ที่พักในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว 6) กิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการบอกต่อ

Lee, Ou, & Huang (2009) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความถี่ในการเยี่ยมชมน้ำพุร้อน พบว่า ปัจจัยด้าน เพศ อายุ และการรับรู้ความสำคัญของที่พัก ส่งผลต่อความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อน ดังนั้น ผู้ให้บริการบ่อน้ำพุร้อนควรให้ความสำคัญในการดูแลความปลอดภัย และการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวสูงอายุที่ไม่มีความกังวลเกี่ยวกับการจัดหาที่พัก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวบ่อยที่สุด

Medina-Muñoz & Medina-Muñoz (2013) พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมของนักท่องเที่ยว แรงจูงใจในการเลือกเกาะกราน คานาเรีย เป็นสถานที่ท่องเที่ยว การให้ความสำคัญกับข้อเสนอ ด้านสุขภาพของแหล่งท่องเที่ยว และพฤติกรรมการณ์ดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่เกาะกราน คานาเรีย ซึ่งเป็นศูนย์ให้บริการด้านสุขภาพของประเทศสเปน

Clark-Kennedy & Cohen (2017) สรรวจคุณลักษณะของนักท่องเที่ยว แรงจูงใจและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศออสเตรเลีย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง แรงจูงใจที่กระตุ้นการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อน ได้แก่ ความต้องการการพักผ่อน ความเป็นอิสระและความเจียบสงบ ความรู้สึกผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงจากความวุ่นวาย สำหรับประสบการณ์ที่ได้จากน้ำพุร้อน ได้แก่ สุขภาพโดยทั่วไปดีขึ้น และมีการนอนหลับที่ดีขึ้นเหมาะสำหรับผู้ที่มีอาการปวดหลัง โรคไขข้อ โรคเครียดหรือวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า และโรคนอนไม่หลับ เป็นต้น นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความสะอาดของน้ำ อุณหภูมิของน้ำ เสียงไหลของน้ำหรือเสียงธรรมชาติบริเวณแหล่งน้ำพุร้อน องค์ประกอบทางเคมีของน้ำและกลิ่นของน้ำ

Cheng Che Lin, Lin Fang Chen, Chi Min Wu, & Tso Jen Chen (2018) สรรวจปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยวสปาในไต้หวันของนักท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) มีภูมิทัศน์หรือทิวทัศน์ที่สวยงามเพื่อความเพลิดเพลินของนักท่องเที่ยว 2) มีสิ่งปลูกสร้างหรือที่พักที่สวยงามและให้ความรู้สึกผ่อนคลายเหมาะแก่การพักผ่อน รวมถึงการให้บริการที่ดีของพนักงานที่เกี่ยวข้อง 3) การบริหารจัดการที่ดีของหน่วยงานที่กำกับดูแล 4) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนเพื่อกระตุ้นความต้องการของนักท่องเที่ยว 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

Vajirakachorn & Srisomyong (2020) วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของบ่อน้ำพุร้อนดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5A's พบว่า 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถใช้รถยนต์ในการเดินทางเนื่องจากมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกปลอดภัย 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการนวดเพื่อสุขภาพ อาบน้ำร้อน แช่เท้า ต้มไข่ และเดินชมทิวทัศน์ภายในบริเวณน้ำพุร้อน 3) สิ่งอำนวยความสะดวก บ่อน้ำพุร้อนดอยสะเก็ด มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวอย่างครบครัน เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ห้องน้ำและที่จอดรถ มีการบริหารจัดการโดยชาวบ้านและผู้มาชุมชน 4) สิ่งดึงดูดใจ บ่อน้ำพุร้อนดอยสะเก็ด มีภูมิทัศน์โดยรอบสวยงาม และมีบ่อน้ำร้อนขนาดใหญ่ 5) ที่พัก บ่อน้ำพุร้อนดอยสะเก็ด มีที่พักไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน และพัฒนาเป็นโฮมสเตย์ในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับงานวิจัยในอดีตสามารถจัดทำเป็นตารางทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

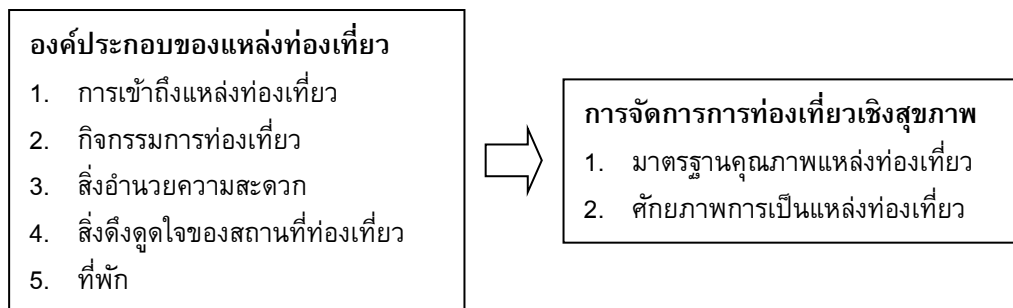
ตารางที่ 2 งานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

ผู้แต่ง/ปี	แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ	การจัดการแหล่งท่องเที่ยว
โสภา จานงค์ศรีมี รัชไท กิริติ พงศ์ไพบุลย์ และ กัลย์ธีรา ชุมปัญญา (2558)	น้ำพุร้อน อ.คลองท่อม จังหวัดกระบี่ บ่อน้ำร้อน อ.เมืองระนอง จังหวัด ระนอง น้ำพุร้อนสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี น้ำพุร้อน อ.เมืองปาน จังหวัดลำปาง	1) การดูแลด้านความสะอาดและความ ปลอดภัย 2) การดูแลสิ่งแวดล้อมความสะดวกเพื่อ รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ 3) การจัดระบบการจำกัดจำนวน นักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดความแออัด 4) การรักษาสุขภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้ เกิดความยั่งยืน
เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง (2559)	น้ำพุร้อน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด ราชบุรี จังหวัดระนอง จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดกำแพงเพชร	1) การดูแลคุณภาพของน้ำ 2) การดูแลความสะอาดและความ หลากหลายของทรัพยากร 3) การมีป้ายแนะนำวิธีการใช้น้ำร้อน 4) การดูแลด้านความปลอดภัยของ นักท่องเที่ยว 5) การแยกห้องน้ำชายและหญิงอย่างเป็น สัดส่วน
เกศวลีณ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2562)	สระมรกต น้ำตกกร้อน และน้ำพุร้อนเค็ม ในอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่	1) การมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว 3) การมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ หลากหลาย
Lee, Ou, & Huang (2009)	แหล่งน้ำพุร้อน ประเทศไต้หวัน	1) การดูแลด้านความปลอดภัยและการ รักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 2) การมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม การจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 2 งานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับแนวทางจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ (ต่อ)

ผู้แต่ง/ปี	แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ	การจัดการแหล่งท่องเที่ยว
Clark-Kennedy & Cohen (2017)	แหล่งน้ำพุร้อนนาคโตเรีย ประเทศออสเตรเลีย	1) ความสะอาดของน้ำ 2) อุณหภูมิของน้ำ 3) เสี่ยงการไหลของน้ำหรือเสี่ยงธรรมชาติ กลืนของน้ำ
Cheng Che Lin et al. (2018)	แหล่งท่องเที่ยวเมืองสปา ประเทศไต้หวัน	1) ภูมิทัศน์หรือทิวทัศน์ที่สวยงาม 2) สิ่งปลูกสร้างหรือที่พักที่สวยงาม 3) การบริหารจัดการที่ดีของหน่วยงานที่ กำกับดูแล 4) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่าน สื่อสารมวลชน 5) การมีส่วนร่วมของชุมชน

3.2 กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รายละเอียดของประชากร กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว

4.2 เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 ราย ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 2 ราย ประชาชนชุมชน จำนวน 1 ราย ผู้ประกอบการ จำนวน 3 ราย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว จำนวน 2 ราย ได้แก่ ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้แทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ การแปลผล

4.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่โดยการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนท่าสะทอน ได้แก่ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

4.3.2 วิธีวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่เข้าไปสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอนโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) คือ การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) หาความหมายที่แฝงอยู่ในข้อความเหล่านั้น เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติของสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

4.3.3 การแปลผล

สำหรับการวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แปลผลการวิจัยตามกรอบมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ ได้แก่ 1) ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ 2) ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1 ผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่สังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนหน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว พบว่า น้ำพุร้อนท่าสะทอนเป็นบ่อน้ำร้อนที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีน้ำร้อนไหลขึ้นมาจากใต้ดิน เป็นบ่อน้ำร้อนที่แบบเปิดโล่งมีอุณหภูมิประมาณ 70 องศาเซลเซียส มีค่าความเป็นกรด-ด่าง 7.90 ปริมาณมวลสารทั้งหมดและแร่ธาตุอื่น ๆ 1980 ppm ปัจจุบันมีการปรับภูมิทัศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งได้ดำเนินการเปิดให้บริการประชาชนและนักท่องเที่ยวในบางส่วน ได้แก่ บ่อแช่เท้า จำนวน 2 บ่อ และบ่อแช่ตัว จำนวน 3 บ่อ มีสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น เครื่องออกกำลังกาย และการนวดแผนไทย นอกจากนี้ มีบ้านพักเพื่อให้บริการแก่ผู้มารักษาโรคด้วยน้ำแร่ธรรมชาติ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่พบส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครอบครัวและกลุ่มผู้สูงอายุ

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ ดังนี้

1. มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

1.1 คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการวิเคราะห์น้ำจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาลหรือกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ทุก 2 ปี มีคุณภาพน้ำค่อนข้างดี ไม่มีกำมะถัน ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นน้ำดื่มได้และมีความเหมาะสมในการให้บริการประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยอุณหภูมิของน้ำอยู่ประมาณ 70 องศาเซลเซียส มีการออกแบบวัสดุที่ใช้ในท่อน้ำที่เหมาะสมกับอุณหภูมิของน้ำและไม่ทำปฏิกิริยากับสารแร่ธรรมชาติ อีกทั้งน้ำพุร้อนที่ให้บริการจะแบ่งออกเป็นสัดส่วน คือ บ่อสำหรับแช่เท้า และบ่อสำหรับแช่ตัว ซึ่งจะไม่นำกลับมาให้บริการอีกโดยมีการล้างบ่อวันเว้นวัน

1.2 ห้องแช่น้ำพุร้อน/น้ำพุร้อน/บ่อน้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีป้ายการแสดงถึงประเภทและประโยชน์ของการใช้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติ วิธีปฏิบัติ มีคำแนะนำ ประกาศแจ้ง หรือแจ้งเตือนสำหรับผู้ใช้บริการที่มีโรคประจำตัวในบริเวณน้ำพุร้อนท่าสะทอนมีระบบถ่ายเทอากาศที่ดี ไม่รู้สึกร้อน อบอ้าว อับชื้น และไม่มึนงง มีเจ้าหน้าที่ให้บริการและอำนวยความสะดวกตลอดเวลา อาจเนื่องจาก แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นพื้นที่รับผิดชอบโดยตรงขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่จากการสังเกตพบว่าป้ายดังกล่าวแสดงเป็นภาษาไทยเท่านั้น ไม่มีห้องหรือบ่อแช่น้ำสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ไม่มีนาฬิกาที่สามารถมองเห็นชัดเจน และอ่านเวลาได้ง่าย ในบริเวณบ่อแช่เท้า และบ่อแช่ตัว นอกจากนี้ไม่มีผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทางชีววิทยาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

1.3 ห้องน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า พบว่า แหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้บริการ มีการแยกสัดส่วนชาย-หญิง และมีสัญลักษณ์บอกชัดเจน มีแสงสว่างเพียงพอสำหรับบริเวณที่ให้บริการโดยทั่วถึง แต่จากการสังเกตด้านความสะอาดของห้องน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าพบว่ายังไม่สะอาดเท่าที่ควร

1.4 การจัดการด้านความปลอดภัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งบริเวณทั้งในและนอกพื้นที่ให้บริการน้ำพุร้อน มีการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างชัดเจน

1.5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า แหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึงขยะบริเวณพื้นที่ให้บริการมีจำนวนเพียงพอ มีสภาพดี มิดชิด ไม่ส่งกลิ่นหรือทำให้เสียทัศนียภาพ มีระบบการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุขลักษณะ และไม่รบกวนกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

2.1 แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวพุน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปริมาณน้ำมีมาก เหลือพอสามารถต่อท่อไปใช้ได้บ้าง แต่ไม่มากนัก น้ำพุร้อนมีลักษณะเป็นแอ่งน้ำร้อนหรือโคลนร้อน และผุดขึ้นมาเล็กน้อยตลอดเวลา มีความร้อนพอประมาณ (61-80 องศาเซลเซียส) ไม่มีกลิ่นของกำมะถัน ขนาดของบ่อประมาณ 2-3 ตารางเมตร สภาพความ

สมบูรณ์ของธรรมชาติบริเวณโดยรอบพื้นที่ยังคงสภาพเดิม และประชาชนทุกคนในพื้นที่และต่างพื้นที่นิยมมา อาบน้ำแร่เพื่อการรักษาโรคเฉลี่ยมากกว่า 5,000 คนต่อเดือน

2.2 ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์ใหญ่ ได้แก่ รถโดยสาร หรือรถจักรยานยนต์ การเดินทางเข้าถึงแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติจำเป็นต้องใช้รถยนต์ส่วนบุคคล เนื่องจากไม่มีการให้บริการรถโดยสารประจำทางที่เพียงพอ การเดินทางเข้าถึงแหล่งน้ำพุร้อนจะมีความสะดวกมากขึ้นหากมีการให้บริการรถโดยสารประจำทางตามเส้นทางท่องเที่ยวหลัก และขนาดพื้นที่บริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีขนาดใหญ่กว่า 10 ไร่ พื้นที่โดยรอบมีขนาด 20 ไร่ 48 ตารางวา มีศักยภาพที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวรวมถึงการพัฒนา ต่างๆที่จะเกิดขึ้น นอกจากการเที่ยวชมน้ำพุร้อน ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งน้ำพุร้อน มากกว่า 2 ประเภท เช่น การอาบน้ำแร่ การเดินวิ่งออกกำลังกาย การนวดแผนไทย เป็นต้น

2.3 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน พบว่า แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการดัดแปลงสภาพบริเวณน้ำพุร้อน เล็กน้อย สิ่งสร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบันมีรูปร่างและสีที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและความเป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น มีการใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนมาก และมีการดัดแปลงสภาพธรรมชาติเพียงเล็กน้อย มีการกำหนด ขอบเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างชัดเจน ไม่พบเห็นขยะในบริเวณพื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียเบื้องต้น มีแนวความคิดในการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และมีแนวความคิดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

5.2 อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยสรุปเนื้อหาและประเด็นสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีน้ำพุร้อน ท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 5As ดังนี้ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) พบว่า น้ำพุร้อนท่าสะทอน มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ เหมาะสม เนื่องจากการคมนาคมเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีหลายเส้นทาง ซึ่งเป็นถนนลาดยางทุกเส้นทาง 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) พบว่า น้ำพุร้อนท่าสะทอนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย ได้แก่ การแช่ บ่อน้ำร้อน การนวดสปา และการออกกำลังกาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติวาระที่ คณะรัฐมนตรี (2558) ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพอาจเลือกใช้บริการส่งเสริมสุขภาพหลากหลาย 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) พบว่า น้ำพุร้อนท่าสะทอน มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวอย่างครบครันและ เพียงพอ โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภค มีการให้บริการระบบไฟฟ้า ระบบน้ำใช้ ระบบการสื่อสาร และระบบบำบัด น้ำเสีย 4) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) พบว่า น้ำพุร้อนท่าสะทอนมีสภาพทางธรรมชาติที่สวยงาม มีสวนสาธารณะ และสนามเด็กเล่น ดึงดูดนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจ 5) ที่พัก (Accommodation) พบว่า ภายในบริเวณน้ำพุร้อนท่าสะทอนหรือบริเวณใกล้เคียงมีที่พักไว้เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน

หากพิจารณาด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ ได้แก่ 1) คุณภาพน้ำพุร้อน พบว่า คุณภาพน้ำของน้ำพุร้อนท่าสะทอนมีความเหมาะสมในการให้บริการ สอดคล้องกับเอี่ยมทิพย์ ศรีทอง (2559) ซึ่งสำรวจรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานฐานคุณภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความสำคัญกับคุณภาพของน้ำเป็นอันดับแรก 2) สิ่งอำนวยความสะดวกของน้ำพุร้อนท่าสะทอน เช่น ห้องแช่น้ำพุร้อน บ่อน้ำพุร้อน ห้องน้ำ/ห้องสุขา ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า เป็นต้น มีป้ายแสดงถึงประเภทและประโยชน์ของการใช้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติ มีระบบถ่ายเทอากาศที่ดี และมีเจ้าหน้าที่ให้บริการและอำนวยความสะดวกตลอดเวลา สอดคล้องกับ เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง (2559) เสนอแนะว่า รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมาตรฐานฐานคุณภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญกับความสะอาด มีห้องน้ำแยกชายหญิงแบ่งเป็นสัดส่วน มีป้ายแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำพุร้อน และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านความปลอดภัยของน้ำพุร้อนท่าสะทอน มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งในและนอกพื้นที่ให้บริการน้ำพุร้อน มีการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ Lee, Ou, & Huang (2009) เสนอแนะว่า ผู้ให้บริการบ่อน้ำพุร้อนควรให้ความสำคัญในการดูแลความปลอดภัย และการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และ 4) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ที่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังที่ โสภา จ่านงศ์รัศมี, รัชไท กิรติ พงศ์ไพบูลย์, และกัลย์ธีรา ชุมปัญญา. (2558) กล่าวว่า แหล่งน้ำพุร้อนควรคำนึงถึงความปลอดภัยให้ได้มาตรฐานเป็นที่สุด การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการมีระบบจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ และที่สำคัญควรมีการรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนให้เกิดความยั่งยืน

ในส่วนองค์ประกอบที่ 2 ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ พบว่า แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี 1) แหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอนมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีสภาพความสมบูรณ์ของธรรมชาติบริเวณโดยรอบพื้นที่ และประชาชนทั้งคนในพื้นที่และต่างพื้นที่นิยมมาอาบน้ำแร่เพื่อการรักษาโรค สอดคล้องกับ Clark-Kennedy & Cohen (2017) พบว่า ประสพการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ได้จากน้ำพุร้อน คือ การมีสุขภาพทั่วไปดีขึ้น 2) ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอน มีการคมนาคมที่ดี การเดินทางการเข้าถึงแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีความสะดวก และขนาดพื้นที่บริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติกว้างขวาง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2551) 3) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอน มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คนในพื้นที่ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์น้ำพุร้อนธรรมชาติ สอดคล้องกับ จิโรจ สินธวานนท์ และงามเนตร เอี่ยมนาคะ (2559) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนให้เป็นการเพิ่มโอกาสทางการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ที่มาจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญา ช่วยเสริมสร้างรายได้ ความเป็นอยู่ที่ดี สุขภาพที่แข็งแรงของคนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ Cheng Che Lin et al. (2018) สำรวจปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยวสปาในไต้หวันของนักท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ สามารถเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศได้

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติของสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมจากการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอนจำนวน 8 ราย ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดการตามกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ น้ำพุร้อนท่าสะทอน ได้แก่ 1) คุณภาพน้ำพุร้อน พบว่า มีคุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ 2) สิ่งอำนวยความสะดวกของน้ำพุร้อนท่าสะทอน เช่น ห้องแช่น้ำพุร้อน บ่อน้ำพุร้อน ห้องน้ำ/ห้องสุขา ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า เป็นต้น มีป้ายแสดงถึงประเภทและประโยชน์ของการใช้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติ แต่ป้ายดังกล่าวแสดงเป็นภาษาไทยเท่านั้น และไม่มีผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทางชีววิทยาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข 3) การจัดการด้านความปลอดภัยของน้ำพุร้อนท่าสะทอน มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งในและนอกพื้นที่ให้บริการน้ำพุร้อน มีการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างชัดเจน และ 4) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม มีระบบการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุขลักษณะ องค์ประกอบที่ 2 ด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ พบว่า 1) แหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอนมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีสภาพความสมบูรณ์ของธรรมชาติบริเวณโดยรอบพื้นที่ 2) ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอน มีการคมนาคมที่ดี การเดินทางเข้าถึงแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีความสะดวก และขนาดพื้นที่บริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติกว้างขวาง 3) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอน มีการดัดแปลงสภาพแวดล้อมเล็กน้อยเพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีการใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนอย่างเหมาะสม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

7.1 ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแหล่งน้ำพุร้อนน้ำพุร้อนท่าสะทอน ควรคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมากกว่านี้ โดยเฉพาะมีบ่อน้ำร้อน ห้องอาบน้ำสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ และมีการติดตั้งราวจับหรืออุปกรณ์อื่นเพื่อความสะดวกและปลอดภัย ตลอดจนควรเน้นเรื่องของการรักษาความสะอาดของห้องน้ำ/ห้องสุขา และห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ควรเพิ่มป้ายการแสดงถึงประเภทและประโยชน์ของการใช้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติ วิถีปฏิบัติ คำแนะนำ ประกาศแจ้งต่างๆที่เป็น

ภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ควรมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำทางชีววิทยาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

7.2 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแหล่งน้ำพุร้อนน้ำพุร้อนท่าสะทอน ควรมีการอำนวยความสะดวกในเรื่องของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถโดยสาร เป็นต้น รวมทั้งการกำหนดจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เกิดความแออัด

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่เข้าไปสังเกตอย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอน เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนท่าสะทอน ตามกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนท่าสะทอนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

7.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา น้ำพุร้อนท่าสะทอน ตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนท่าสะทอน สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการสร้างมาตรฐานให้กับแหล่งท่องเที่ยว เช่น การออกใบรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ให้กับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 – 2564). สืบค้น 9 เมษายน 2563, จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9689.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. สืบค้น 9 เมษายน 2563 จาก <http://thai.tourismthailand.org/สถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรม/ประเภทกิจกรรมท่องเที่ยว/ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ>.
- เกศวลีรัตน์ รัตนดิกล ญ เกียรติ. (2562). *การประเมินความพร้อมของแหล่งน้ำพุร้อน อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่สู่การพัฒนาเป็นเมืองต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิโรจ สินธวานนท์ และงามเนตร เอี่ยมนาคะ. (2559). *การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าความรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีไทยในเส้นทางสายน้ำพุร้อนของประเทศไทยกรณีศึกษา: บ่อน้ำพุร้อนเค็มคลองท่อม จังหวัดกระบี่ และ บ่อน้ำพุร้อนแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง*. สืบค้น 9 เมษายน 2563 จาก http://www.thaixplore.net/file_upload/submitter/file_doc/84bc5778a16f6ef34d8c14aa27e2ac4f.pdf

- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2551). การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอันตามันจุดเปลี่ยนอันตามันสู่ความยั่งยืน (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ปวารณา อัจฉริยบุตร. (2553). ธาราบำบัดและน้ำพุร้อน. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 5(1), 87- 100.
- พะยอม ธรรมบุตร. (2549). เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐวรรดี คณิตินสุทธทอง (2558). แรงจูงใจและปัจจัยในการเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทย ดุษฎีนิพนธ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2558. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://rcim.rmutr.ac.th/wp-content/uploads/2017/03/2.Research-paper-DBA-58.pdf>
- ณัฐพล ลีลาพัฒนาพันธ์. (2559). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 เดือนมกราคม – มีนาคม 2559. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2562 จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7622.
- สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 -2579). สืบค้น 9 เมษายน 2563 จาก <http://www.harvardasia.co.th/wp-content/uploads/2018/12/plan20ySurat.pdf>.
- โสภา จำนงค์ศรีมี รัชไท กิรติ พงศ์ไพบูลย์ และกัลย์ธีรา ชุมปัญญา. (2558). การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ 2.3 ล้านล้านบาท ภายในปี 2559. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 52(1), 26 – 32.
- เอื้อมทิพย์ ศรีทอง. (2559). น้ำพุร้อน (Onsen): นวัตกรรมจัดการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและบำบัดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5(2), 179 – 192.
- Buhalis, D. (2000). Marketing competitive destination in the future. *Tourism Management*. 21(1), 97-116.
- Cheng Che Lin, Lin Fang Chen, Chi Min Wu, & Tso Jen Chen. (2018). Exploration of the Critical Factors of Spa Tourism in Taiwan. *International Journal of Science, Technology and Society* 6 (2), 47-51.
- Clark-Kennedy, J., & Cohen, M. (2017). Indulgence or therapy? Exploring the characteristics, motivations and experiences of hot springs bathers in Victoria, Australia. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(5), 501–511.
- Cooper, C. (1998). *Tourism Principles and Practice*. Essex: Pearson Education.
- Department of Tourism, Thailand. (2005). *Guideline for Quality Standard of Ecotourism Destination Assessment*. Bangkok: Division of Attraction Development, Department of Tourism, Thailand.
- Handszuh, H. (1995). Tourism services under GATS. GATS implications for tourism: The general agreement on trade in services and tourism. *Seminar and conference proceedings of the World Tourism Organization*. Spain:Madrid.
- Holloway, J. C. (1998). *The Business of Tourism* (5th ed.). New York: Longman.

- Lee, C. F., Ou, W. M., & Huang, H. I. (2009). A study of destination attractiveness through domestic visitors' perspectives: The case of Taiwan's hot springs tourism sector. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 14(1), 17–38.
- Litman, T. 2007. Evaluating rail transit benefits: A comment. *Transport Policy*, 14(1): 94-97.
- Inkpen, G. (1998). *Information technology for travel and tourism* (2nd ed). London: Longman.
- Medina-Muñoz, D. R., & Medina-Muñoz, R. D. (2013). Critical issues in health and wellness tourism: An exploratory study of visitors to wellness centres on Gran Canaria. *Current Issues in Tourism*, 16(5), 415–435.
- Vajirakachorn, T. & Srisomyong, N. (2020). A Study of potential of tourism and activity for sustainable community-based tourism in Doi Saket hot spring, Chiangmai, Thailand. In *Proceedings of the TOURIST 2nd Cross-Border Conference "Sustainable tourism development: Lessons learned for South East Asian countries"* (pp. 370-373). Bangkok: Kasetsart University.
- Western, T. (2008). *Five A's of Tourism*. Australia: Tourism Western Australia.

ประวัติแนบท้ายบทความ

Name and Surname:	Sarapee Chanatup
Highest Education:	Ph.D. Business Administration
University or Agency:	Walailak University
Field of Expertise:	Accounting and Business
Address:	228/4 Moo 1 Chonkasame Rd. Muang, Suratthani, Thailand, 84000
E-mail:	sarapee.cha@sru.ac.th

Name and Surname: Netnapa Raksayot
Highest Education: Doctor of Business Administration (Managerial Accounting)
University or Agency: Sripatum University
Field of Expertise: Accounting
Address: 353/113 Khuntalay, Muang, Suratthani, Thailand, 84100
E-mail: netnapa.rak@sru.ac.th

Name and Surname: Nongluck Phudphuek
Highest Education: Master of Managerial Accounting
University or Agency: Siam University
Field of Expertise: Accounting
Address: 267/47, Makhamtea, Muang, Suratthani, 84000
E-mail: to_nongluck@hotmail.com

